

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Vélemény Tárgy: „Az elmélkedés időszaka: az Európai Unióról folytatott vita értékelésének struktúrája, tárgya és háttere”

(2006/C 28/08)

2005. szeptember 6-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban: „Az elmélkedés időszaka: az Európai Unióról folytatott vita értékelésének struktúrája, tárgya és háttere.”

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Működési Szabályzata 19. cikkének (1) bekezdésében biztosított hatáskörében eljárva elhatározta, hogy albizottságot állít fel tárgyi munkájának előkészítésére.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Az elmélkedés időszaka: az Európai Unióról folytatott vita” albizottság véleményét 2005. október 13-án elfogadta. (Előadó: **Jillian van Turnhout**.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. október 26–27-én tartott 421. plenáris ülésén (az október 26-i ülésnapon) 130 szavazattal, 3 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt:

1. Az alapvető logika és elemzések nem változtak

1.1 A logika és az elemzések, amelyek az EGSZB-t az Alkotmány szerződést támogató véleményének (2004. október 28.) ilyen nagy többséggel történő elfogadására készítették, nem változtak, ebből következően az érvek és a megfogalmazott ajánlások is változatlanok. Az EGSZB véleménye szerint, az Alkotmány szerződés ratifikációs eljárásának kiszámíthatatlanságai csak megerősítették korábbi álláspontjának érvényességét.

1.2 Például a franciaországi és hollandiai népszavazás eredményei azon túlmenően, hogy jól mutatják a tagállamok és az európai intézmények kudarcát azzal a tájékoztatással kapcsolatban, hogy milyen is valójában Európa, hogyan törekszik a kompromisszumokra, egyúttal arról is tanúskodnak, hogy szakadék tátong a polgárok és az európai gondolat között. Ez a szakadék természetesen nem kizárólag ezekre az országokra jellemző, nem kizárólag kommunikációs és konjunktúrajellegű, hanem magát a kompromisszumot kérdőjelezi meg, tehát felépítésének módját. Ez a szakadék természetesen nem kizárólag ezekre az országokra jellemző, nem kizárólag kommunikációs és konjunktúrajellegű, hanem magát a kompromisszumot kérdőjelezi meg, tehát felépítésének módját.

1.3 Érdemes felidézni a „világos üzeneteket”, melyeket – ahogyan azt az EGSZB 2004-es véleményében vélte – el kellene juttatni a civil társadalomhoz:

- a „Konvent” módszere „előrelépés az európai építkezés demokratizálásának útján”;
- az Alkotmány „forradalom” az európai építkezés történetében;
- demokratikusabb Uniót kell létrehozni, amely felismerné, hogy a polgárok érdekei a legfontosabbak Európa építése során;
- olyan Uniót kell létrehozni, amely az eddigieknél jobban védelmezi Európa polgárainak alapvető jogait;
- olyan Uniót kell létrehozni, amely a közösségi módszereknek és közösségi politikáknak köszönhetően képes megfelelni polgárai elvárásainak.

1.4 Az Alkotmány szerződés számos hiányossága ellenére – amelyekre szintén rámutatott – az EGSZB határozottan az európai civil társadalomnak az Alkotmány szerződés eredményei körüli mozgósítása mellett emelt szót – éppen e hiányosságok leküzdése érdekében.

1.5 Az EGSZB a következő hiányosságokat állapította meg:

- a részvételi demokrácia elvének végrehajtásához elégtelen operatív rendelkezések,
- a szubszidiaritás elvének végrehajtásában a szervezett civil társadalom által játszott szerepet elismerő rendelkezések hiánya;
- a közösségi kormányzás gyengesége a gazdaság- és foglalkoztatáspolitikában, valamint ezeken – a civil társadalom szereplőit leginkább érintő – területeken az Európai Parlamenttel és az EGSZB-vel való konzultációt előíró szabályok hiánya.

1.6 Az EGSZB meglátása szerint a fenti összes észrevétel továbbra is helytálló és érvényes. 2004. októberi véleményében az EGSZB nemcsak az Alkotmány szerződés ratifikálása mellett tette le határozottan voksát, hanem azt is hangsúlyozta, hogy az EU polgáraiban tudatosítani kell az Alkotmány szerződés tervezete által megvalósított demokratikus előrelépést és annak előnyeit.

1.7 A ratifikációs folyamat körül zajló vita újra bemutatta, hogy az Európai Unió előtt álló egyik legnagyobb kihívás annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy hogyan tartható fenn és biztosítható a növekedés, a foglalkoztatás és a jólét a jelenlegi és a jövőbeli nemzedékek számára. Ahogyan azt az Eurobarométer által végzett legfrissebb felmérés (Eurobarométer 63, 2005. szeptember) is mutatja, ez az a kérdés, amely leginkább foglalkoztatja az európai polgárokat.

1.8 A kihívásra adandó válasz kulcsfontosságú része megtalálható a 2000-ben az állam-, és kormányfők által az európai társadalom számára konkrét jövőképet kínáló lisszaboni stratégia keretében meghatározott célkitűzések között.

1.9 Fontos rámutatni azonban, hogy öt év európai szintű heves vita és különböző tevékenységek ellenére az eddigi eredmények kiábrándítóak, és a stratégia végrehajtása kívánnivalót hagy maga után.

1.10 „A tagadhatatlan előrelépések mellett hiányosságok és egyértelmű késedelmek is mutatkoznak” – jelentette az Európai Tanács 2005 márciusában. Ezeknek a hiányosságoknak és késedelmeknek számos oka lehet, de a legtöbben egyetértenek az alábbi két megjegyzéssel:

- A stratégia túl elvont. Nincsenek a vállalkozások és a polgárok számára látható eredmények. A közvélemény nem tesz különbséget a globalizáció, az EU-politikák és a nemzeti politikák életszínvonalra és munkakörülményekre gyakorolt hatásai között;
- A stratégia továbbra is felülről jövő folyamat. A szervezett civil társadalom alig vett benne részt. Számos tagországban a stratégia többé-kevésbé ismeretlen az érdekelt felek számára. Úgy tűnik, hogy nem történt valódi konzultáció, legkevésbé a kutatásra és oktatásra vonatkozó nyílt koordinációs módszer területén.

1.11 Ezért az Európai Tanács 2005. márciusi ülésén határozottan kiemelte annak szükségességét, hogy a civil társadalom magáénak vallja a lisszaboni stratégia célkitűzéseit, és aktívan részt vegyen azok megvalósításában.

1.12 Ennek fényében különösen egyértelmű, hogy az európai társadalmi modell, beleértve a szociális modell jövőjét is, ami egyben az európai polgárok kollektív identitásának is alapvető része, és amellyel a polgárok határozottan azonosulnak, a lisszaboni stratégia célkitűzéseinek megvalósításán fog múlni. Így a kihívás tárgya – bármilyen fontos is – nem maga az Alkotmányszerződés, hanem olyan feltételek megteremtése, melyek lehetővé teszik az európai polgárok számára, hogy az európai projektet újra magukénak vallják az általuk kívánatosnak tartott társadalom átfogó, közös jövőképe alapján.

1.13 Ezért a 2004. októberi véleményében az EGSZB párhuzamot vont az Alkotmányszerződés és a lisszaboni stratégia között, és a következőket jelentette ki:

„Erről a [lisszaboni] stratégiáról beszélni kell a viták során, mivel minden európai polgár számára a jövőt jelenti: versenyképességet, teljes foglalkoztatottságot, az ismeretek megosztását, beruházást az emberi tőkébe, növekedést, de az életkörülmények és az életminőség megőrzését is a fenntartható fejlődés révén...”

2. Visszatérés a helyes útra – közös jövőkép a részvételi demokrácián keresztül

2.1 Az Európai Unió előtt álló kihívások leküzdése érdekében az európai integrációs folyamatot újra „igazolni” kell, mégpedig a demokratikus fellépés olyan új szemlélete alapján, amely a civil társadalomnak és képviselői intézményeinek meghatározó szerepet tulajdonít.

2.2 Ezért a civil társadalom részvétele az állami döntéshozatali eljárásban elengedhetetlenül fontos az európai fellépés és az

európai intézmények demokratikus legitimitásának megerősítésében. Még ennél is fontosabb tényező viszont az „Európa” céljára és az általa követendő irányra vonatkozó közös nézőpont kialakításának ösztönzésében. Ezen új konszenzus alapján ugyanis lehetővé válna az európai integrációs folyamat követése és az európai polgárok elvárásainak jobban megfelelő, a jövő Európájáról szóló projekt meghatározása és végrehajtása.

2.3 Az Európai Unió intézményeinek és a tagállamok kormányainak ösztönözniük kell a valódi szubszidiaritás kultúrájának kialakulását, amely nemcsak a különböző szintű önkormányzatokat, hanem a társadalom különböző alkotóelemeit is magában foglalja, mégpedig úgy, hogy az európai polgárok tisztán láthassák: az EU csak akkor cselekszik, ha ezáltal értéket hoz létre, és úgy, hogy közben tiszteletben tartja a jobb jogalkotás elvét.

2.4 Az Eurobarométer legfrissebb adatai szerint a megkérdezettek 53 %-a úgy vélte, hogy szavának nincs súlya az Európai Unióban. Mindössze 38 % érezte ennek ellenkezőjét.

2.5 Ezek az eredmények jól mutatják olyan eszközök kidolgozásának és alkalmazásának szükségességét, amelyek lehetővé teszik az európai polgárok számára, hogy valóban részesei legyenek a kibővített európai projekt meghatározásának, melynek valódi tartalmat kell adni, és amely majd az európai integrációs folyamat támogatására és az azzal való azonosulásra fogja ösztönözni őket.

2.6 Ezzel összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy az Európai Unió demokratikus legitimitása nem csak az uniós intézmények hatáskörének és feladatának világos meghatározásán nyugszik, hanem egyúttal azt is jelenti,

- hogy ezek az intézmények az állampolgárok bizalmát élvezik és számíthatnak az európai tervet támogató polgárok erős elkötelezettségére,
- hogy a polgárok aktív részvétele az Európai Unió demokratikus életében teljes mértékben garantálva van.
- hogy törekedjünk az európai polgársághoz társítandó egyedi jellegzetességek meghatározására, ami nem azonos a nemzeti állampolgárságok egyszerű egymás mellé rendelésével⁽¹⁾

2.7 Az EGSZB véleménye szerint az alkotmány szerződés felfüggesztett, illetve elhalasztott ratifikációs eljárásának metsző iróniája, hogy az Alkotmány hiánya, és különösen az Európai Unió demokratikus működéséről szóló VI. cím rendelkezéseinek hiánya még inkább kiemeli az Alkotmány szükségességét. Az Európai Unió előtt álló alapvető kihívás tehát ennek a sarkalatos üzenetnek az átadása.

2.8 Az EGSZB meglátása szerint az Alkotmány részvételi demokráciára és civil párbeszédre vonatkozó rendelkezései mögött meghúzódó logika továbbra is teljesen helytálló. Az európai intézményeknek tehát teljes mértékben osztaniuk kell az Alkotmány szerződés logikáját és valódi részvételi demokráciát kell létrehozniuk.

⁽¹⁾ EGSZB-velemény (SOC/203): „Aktív polgárság cselekvési terv”.

2.9 A részvétel fokozását még sürgetőbbé teszi, hogy a közelmúltban történtek ellenére a polgárok sokat várnak az Európai Uniótól. Az Eurobarométer már korábban is említett adatai szerint az Európai Unió polgárainak mintegy 60 %-a támogatja az Európai Unión belüli nagyobb integrációt (ezt más felmérések is megerősítették). Az eredmények azt is jelezték, hogy az európai polgárok az Európai Unió szerepének megerősítését kívánják az olyan kihívásokkal szemben, mint pl. a munkanélküliség, a szegénység és a társadalmi kirekesztés.

2.10 Az EGSZB már 2004 októberében kijelentette, hogy az Alkotmányszerződés hiányosságainak leküzdése érdekében, valamint ratifikálásának a civil társadalom mozgósítása általi biztosítása végett számos intézkedést lehetne hozni a javasolt intézményi keret tartalommal való megtöltésére és operatív intézkedésekkel történő javítására. Az EGSZB különösen az alábbiakat emelte ki:

- a részvételi demokráciára vonatkozó rendelkezéseket vizsgálat alá kell vetni az EGSZB-vel való konzultációs eljárást és az EGSZB szerepét tisztázó közlemények sorában.
- konzultálni kell a civil társadalommal a polgárok kezdeményezési jogának gyakorlásához szükséges eljárásokat meghatározó európai törvény tartalmáról. Az EGSZB-t fel lehetne kérni feltáró vélemény készítésére ebben a tárgyban.
- a részvételi demokrácia elvét alkalmazni kellene a növekedés, foglalkoztatás és fenntartható fejlődés elősegítését célzó legfontosabb EU-stratégiákban.

2.11 Így az EGSZB megkísérelte meggyőzni az Európai Unió kormányait és intézményeit annak elengedhetetlen szükségességéről, hogy a civil társadalom és civil társadalmi szervezetek kiálljanak az Alkotmány szelleme és az Alkotmányban foglaltak mellett egyaránt.

2.12 Az EGSZB megjegyzi, hogy jelenleg nem folyik az állam- és kormányfők júniusi nyilatkozatában előírt „széles körű vita”. Az EGSZB úgy véli, hogy a széles körű vitát minél hamarabb el kell kezdeni, ugyanakkor úgy érzi, hogy a vita terméketlen lehet, ha a közvéleményt valahogy nem győzik meg az európai integrációs folyamat jellegéről, különös tekintettel a folyamat demokratikus szempontjaira.

2.13 A tagállamok állam- és kormányfői által júniusban elhatározott elmélkedési időszakot a franciaországi és hollandiai népszavazás eredményéhez vezető politikai és intézményes helyzetben való túljutás lehetséges módjairól való elgondolkodásnak kellene szentelni.

2.14 Az EGSZB véleménye szerint azonban az elmélkedés időszakát leginkább az Európa jövőjére vonatkozó közös, a polgárok által is osztott elképzelés és Európa és a polgárai közötti új szociális kapcsolat, azaz konszenzus megalapozására kellene használni, mely által létrejöhetne az a keret is, amelybe a növekedés, a foglalkoztatás és a jólét biztosításához szükséges politikák beilleszthetők lennének. Ez azt jelenti, hogy a tagállamok kormányainak „haza kellene vinniük az EU-t”.

2.15 Kiemelkedően fontos annak igazolása, hogy a „részvételi demokrácia” és a „civil párbeszéd” nem pusztán üres szavak, hanem alapvető elvek, amelyeken az Európai Unió politikáinak és ezáltal jövőjének sikere múlik.

2.16 Éppen ezért nemzeti, regionális és helyi szinten egyaránt elengedhetetlen a civil társadalom lehető legszélesebb körű bevonása minden jövőbeli vitába, ezáltal ösztönözve az Európai Unió polgárait konkrét elvárásaik kifejezésére. Ennek megvalósításához az Európai Unió politikáira és a polgárok által elképzelt közös jövőképre irányuló hiteles meghallgatás és vita stratégiáját kell kialakítani.

2.17 Az EGSZB ezzel kapcsolatban figyelmesen meg fogja vizsgálni az Európai Bizottság „D” tervét, annál is inkább, mivel meg van győződve arról, hogy pillanatnyilag még nem kezdődött meg a vita, és hogy a módszer, az időpontok és az egyes országokban, illetve a közösségen belüli szinten is a vita ösztönzésére szánt eszközök meghatározó jelentőségűek lesznek. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság alelnöke, Margot Wallström által ismételt hangoztatott álláspontot, hogy a kommunikáció kétirányú folyamat, és hogy Európának jobban kellene polgáraitra figyelnie. Az EGSZB értelmezése szerint a „figyelni” nem szükségszerűen jelenti azt, hogy „követni”, de azt mindenképpen jelenti, hogy „bevonni”, és valójában azt is kellene jelentenie, hogy „megérteni”.

3. „Tájékoztatás Európáról”

3.1 Az EGSZB általában véve üdvözölte azt a kialakulóban lévő egyetértést, hogy az Európai Uniónak új kommunikációs stratégiára van szüksége, kommunikációs eszközei pedig átalakításra és tökéletesítésre szorulnak. Az EGSZB üdvözölte az Európai Unió információs és kommunikációs stratégiájának végrehajtásáról szóló, 2005. április 26-i európai bizottsági jelentést, és ugyancsak üdvözölte, hogy az Európai Bizottság 2005. július 20-án az általa végzett tájékoztatás javítását célzó cselekvési tervet fogadott el.

3.2 Az EGSZB maga is elfogadott egy stratégiai kommunikációs tervet, melyet rendszeresen felülvizsgál. Az EGSZB elnöksége ezenkívül 2004 decemberében jóváhagyta a „Tájékoztatás Európáról” kihívás tekintetében alkalmazandó általános stratégiai megközelítést. Az EGSZB mindkét vonatkozásban igyekezett megerősíteni a tagjai és az általuk képviselt szervezetek „hídépítő” szerepét. Az EGSZB elkötelezett résztvevője volt a 2004-es „Wicklow-kezdeményezésnek”: az amszterdami informális miniszteri ülésen stratégiai dokumentumot terjesztett elő „A szakadék áthidalása” címmel, amely azt tárgyalta, hogy általában a szervezett civil társadalom és különösképpen az EGSZB hogyan vehetne részt még teljesebben a kommunikációs folyamatban.

3.3 Az EGSZB üdvözölte, hogy az Európai Tanács 2004. novemberi ülésén megbízta az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki koherens kommunikációs stratégiát az Európai Unió számára. Az EGSZB az Európai Bizottsággal szoros együttműködésben fórumot szervez az érdekeltek számára a kommunikációs kihívásról, melynek célja, hogy lehetővé tegye a civil társadalmi szervezetek számára, hogy a jelenlegi elmélkedési időszak keretében megosszák nézeteiket, melyeket az Európai Bizottság szintén figyelembe vehet a kommunikációs kihívásról szóló konzultatív fehér könyvének megfogalmazásakor.

3.4 Az EGSZB 2005 áprilisában már szervezett egy hasonló fórumot az érdekeltek számára a fenntartható fejlődés politikai kérdéseiről, és kész hasonló konzultációs és a meghallgatást szolgáló eseményeket szervezni a legfontosabb politikai kérdésekről is, ezzel erősítve a szervezett civil társadalom hangját, és ezáltal hozzájárulva ahhoz is, hogy „Brüsszel” is jobban figyelhessen a polgárookra.

3.5 Az EGSZB ezzel összefüggésben hangsúlyozni kívánja az Európai Parlamentnek mint a demokratikus hídépítés első és legfontosabb elemének központi szerepét, amely – reményei szerint – továbbra is folytatódni fog. Az EGSZB kész a partner szerepét betölteni az Európai Parlament mellett – ahogyan azt már a Konvent munkája során is tette – saját kezdeményezésű meghallgatások és fórumok szervezésével azokról a kérdésekről, amelyeket az Európai Parlament különösen szeretne megvitatni a szervezett civil társadalommal.

3.6 Ezek a szempontok arra készítették az EGSZB-t, hogy két alapvető gondolatot is kiemeljen. Először is, bár az EGSZB üdvözlöi a kommunikációs stratégiára és a kommunikációs eszközökre fektetett fokozódó hangsúlyt, nem szabad elfelejteni, hogy bármilyen kommunikációs megközelítés csak annyira lehet jó, amennyire a benne rejlő üzenet tartalma. A kommunikáció tehát csak egy kiegészítő mechanizmus és önmagában nem végcél. Másodszor, bár az EGSZB teljesen elkötelezte magát az európai szintű kommunikációs stratégia létrehozásának és a kommunikációs eszközök megerősítésének kettős folyamata mellett, a közösségi szintű tevékenységet a tagállamokban zajló kommunikációs folyamatok kiegészítésének kell tekinteni. Az európai szintű stratégia tehát elengedhetetlenül fontos, de messze nem elegendő.

3.7 Ezzel összefüggésben a reprezentatív és konzultatív intézmények – köztük különösen a nemzeti parlamentek és a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok – szerepét tagállami szinten, valamint regionális és helyi szinten egyaránt hangsúlyozni kell.

4. Ajánlások

Keddjük meg a részvételi demokrácia megvalósítását!

4.1 Az EGSZB-t az Alkotmány szerződés – és különösen az Európai Unió demokratikus életéről szóló rendelkezések – ilyen nagy többséggel való elfogadására készítő okok és logika változatlanok. Az EGSZB továbbra is úgy véli, hogy az Európai Unió demokratikus életét legjobban az erre vonatkozó rendelkezések alkotmányos keretben történő rögzítésével lehet biztosítani. A jelenlegi bizonytalanság azonban nem akadályozhatja meg az Európai Unió minden szereplőjét abban, hogy azonnali intézkedéseket hozzanak a részvételi demokrácia megvalósításának megkezdésére. Minden európai uniós intézménynek tehát mélyen el kell gondolkodnia azon:

- hogyan biztosítsa a polgároknak és az őket képviselő szövetségeknek a lehetőséget álláspontjuk kifejtésére és a nyilvános véleménycserére az uniós tevékenységek minden területére vonatkozóan;
- hogyan tartson fenn nyílt, átlátható és rendszeres párbeszédet a képviselői szövetségekkel és a civil társadalommal;

- hogyan folytasson széles körű konzultációt az érintett felekkel annak biztosítására, hogy az Európai Unió tevékenységei koherensek és átláthatóak legyenek.

Az Európai Bizottságnak ezenkívül mérlegelnie kellene az Alkotmány szerződés I-47. cikkének (4) bekezdésében foglalt rendelkezések felülvizsgálatát a civil társadalommal a polgárok kezdeményezési jogának gyakorlására vonatkozó eljárást meghatározó európai törvény tartalmáról folytatott konzultáció alapján (az EGSZB-t feltáró vélemény megfogalmazására kellene felkérni ebben a tárgyban).

4.2 Az EGSZB újra hangsúlyozni szeretné, hogy bár csak kiegészítő, de mégis fontos szerepet kíván játszani a civil párbeszéd fokozásában, és nemcsak a hagyományos konzultációs mechanizmusokon keresztül, hanem az Európa és a szervezett civil társadalom közötti hídként betöltött szerepe révén is. Az EGSZB ezzel kapcsolatban felhívja a figyelmet, hogy a szervezett civil társadalomhoz fűződő kapcsolat módozatait újra át kell gondolni. Az EGSZB kész, hajlandó és képes a teljes jogú partner szerepét betölteni a civil párbeszéd fokozására irányuló minden tevékenységben.

Az Európai Uniónak meg kell ragadnia a polgárok képzeletét, és eredményt kell felmutatnia a lisszaboni stratégia vonatkozásában.

4.3 Az európai gazdasági viszonyok kulcsfontosságúak a polgárok európai integrációs folyamattal kapcsolatos érzelmeinek meghatározásában. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság megerősíti, hogy támogatja a lisszaboni stratégiát, de hangsúlyozza, hogy az Európai Uniónak és tagállamainak eredményeket kell felmutatnia a kötelezettségek vonatkozásában. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a lisszaboni stratégia a lehető legjobb garancia az Európai Unió jövőbeli gazdasági, társadalmi, környezeti és kulturális jólétének biztosítására, ugyanakkor meglepő módon mégsem sikerült megragadnia a polgárok képzeletét, ahogyan azt például az „1992-es”, az egységes piac létrehozását célzó kampány tette. A tagállamoknak el kell fogadniuk, és megismertetésnek kell venniük az ezen a téren rájuk háruló felelősséget. A stratégiát meg kell változtatni, hogy ne legyen ilyen elvont, és a céljait (vagy akár a címét is) be kell vezetni a tagállamok belpolitikai nyelvhasználatába. Be kell vonni a civil társadalmat és a civil társadalmi szervezeteket.

4.4 Az Európai Gazdasági és Szociális bizottság a maga részéről folytatni fogja a munkát az Európai Tanácstól a március 22–23-i ülésén kapott megbízatása keretében, azaz „hogy a tagállamok szociális és gazdasági bizottságaival és egyéb partnerszervezetekkel együtt hozzon létre egy, a civil társadalom kezdeményezéseit összefogó interaktív hálózatot, amelynek célja, hogy elősegítse a stratégia végrehajtását.” (A Tanács 7619/1/05/ rev. 1 sz. dokumentuma, 9. pont).

A szakadék áthidalása – a kommunikáció fokozása

4.5 Az EGSZB következetesen kiáll az Európai Unió és a munkájának értelmet adó polgárok közötti kommunikáció fokozása mellett. Az EGSZB elismeri, hogy az utóbbi időben az EU-intézmények egyenként és együttesen is hatalmas munkát végeztek: két jó példa erre az Európai Parlament weboldalának teljes átalakítása és az Európai Bizottság „Europe Direct”

szolgáltatása. Az EGSZB támogatja a szoros intézményközi együttműködést a kommunikáció terén. Tudomásul veszi az Európai Bizottság „D” tervét, valamint egy fehér könyv közeljövőben történő kiadására vonatkozó szándékát. Teljes mértékben elkötelezte magát, hogy a tőle telhető módon támogatni fogja a szakadék áthidalását, és ezt igazolja a november 7–8-án ebben a témában az érdekeltek számára megrendezett fórum is.

4.6 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a kommunikáció csak annyira lehet jó, mint a benne foglalt üzenet tartalma. Visszaautalva a lisszaboni stratégiáról kifejtett nézeteire, úgy érzi, hogy az európai intézményeknek, de mindenekelőtt a tagállamoknak el kell gondolkodniuk arról, hogy hogyan juttassák el Európa üzenetét. Már sok szó volt arról, hogy abba kellene végre hagyni egymás hibáztatását, de az tény, hogy Európát gyakran vélik negatívnak és a polgároktól távolinak, és hogy nem történt elég erőfeszítés az integrációs folyamat pozitív szempontjainak előtérbe állítása érdekében.

4.7 Az együttműködés fokozásával kapcsolatban az EGSZB kéri az úgy nevezett „Wicklow-kezdemenyezés” (az európai ügyekért felelős miniszterek informális ülései) felélesztését, mégpedig azzal a határozott és állandó megbízatással, hogy vizsgálják meg, milyen módon lehet Európáról tájékoztatást adni, valamint biztosítsanak olyan informális környezetet, amelyben a tagállamok számba vehetik a polgárok véleményét és megoszthatják egymással bevált gyakorlataikat. Intézményközi szinten az EGSZB azt kéri, hogy az intézményközi csoport hasonló megbízatást kapjon gyakoribb találkozók megrendezésére a kommunikáció problémáinak megvitatása céljából. Tekintettel a gyors technológiai fejlődésre (pl. mobiltelefonok, széles sávú adatátvitel) és az ezek kiaknázását szolgáló új kommunikációs technológiák rohamos fejlődésére, az ilyen mechanizmusok különösen fontosak.

4.8 Az EGSZB hangsúlyozza véleményét, hogy a kommunikációnak folyamatosan a figyelem középpontjában kell állnia, nem pedig adott kérdésben megrendezett alkalmi kampányok tárgyát képeznie.

Fel kell ismerni, kit terhel elsődlegesen a felelősség

4.9 Az Európai Uniónak őrizkednie kell attól a helytelen – bár egyértelműen jó szándékú – elképzeléstől, hogy a polgároktól való jelenlegi elszakadás problémája a brüsszeli, központi szinten oldható meg. Amit az európai intézmények tehetnek a kommunikáció terén, csak kiegészítést nyújthat. Az elsődleges felelősséget máshol kell keresni. Az európai parlamenti választások, valamint az Alkotmányszerződésről megrendezett fran-

ciaországi és hollandiai népszavazás eredménye jól mutatja, hogy sok európai polgár igen szkeptikusan szemléli Európát. Ez mindenekelőtt az európai jogalkotásnak a polgárok élet- és munkakörülményeire gyakorolt hatására vonatkozik. A tagállamok feladata, hogy elmagyarázzák polgáraiknak, mit is jelent az EU valójában, miért van szükség egyes európai jogszabályokra, valamint, hogy nemzeti szinten ismertessék a jogszabályok hatását.

4.10 A közvéleményt – beleértve a civil társadalmat is – csak akkor lehet meggyőzni az Európai Unió legitimitásáról és közös jövőjéről, ha a hitelesség, a bizalom, az átlátható jogalkotási eljárás és a jogállamiság működése érezhető. Erről pedig elsősorban a tagállamok kormányainak kell gondoskodniuk. A tagállamok kormányainak úgy kell cselekedniük, hogy abból egyértelműen kiderüljön, hogy magukénak tekintik az Európai Uniót, ezért tartózkodniuk kell a „mi és ők” típusú kijelentésektől és az ezzel járó állandó kétértelmű megnyilvánulásoktól.

4.11 Ahogyan azt az „Irish National Forum on Europe” (Európáról rendezett ír nemzeti fórum) jól bemutatta, a civil társadalmi szervezetek részvétele néha meghatározó lehet. Elengedhetetlen a megfelelő szintű (helyi, szakmai stb.) kommunikáció megerősítése, valamint az európai politikák vagy a jogalkotási eljárás sikereinek hangoztatása szemléletes és érthető módon az adott szinten. A civil társadalmi szervezetek kiváló helyzetben vannak ennek elvégzéséhez. Az EGSZB tehát elhatározta, hogy segítséget és bátorítást nyújt a tagállamok civil társadalmi szervezetei számára, különösen tagjai „hídépítő” szerepének kihasználásával. Ha valóban elindul a széles körű vita az európai projektről és az európai politikákról, akkor annak a tagállamokon belül, a civil társadalmi szervezetek alsó szintjein kell megkezdődnie. Az egész Európára kiterjedő fórumnak csak akkor van értelme, ha egyaránt lehetőséget ad a felülről és alulról jövő vélemények kifejezésére. Amire valóban szükség van, az nem is igazán a fentről lefelé (top-down) vagy a lentől fölfelé (bottom-up) való megközelítés, hanem egy lentől lefelé irányuló (bottom-down) szemléletmód alkalmazása.

4.12 Ebből a véleményből szándékosan kimaradt az Alkotmányszerződés jövőjének és az Európai Unió előtt álló lehetőségeknek a részletes megvitatása. A Nizzai Szerződést megelőző status quo állapothoz való visszatérés egyértelműen nem választható lehetőség. Az állam- és kormányfők által elképzelt széles körű vita viszont talán segíthet rávilágítani a legmegfelelőbb követendő útra. Az EGSZB azonban aggodalmának ad hangot, mivel ilyen széles körű vita a legtöbb tagállamban alig érzékelhető. Ilyen vita hiányában pedig nehéz elképzelni, hogyan érhető el előrelépés.

Brüsszel, 2005. október 26.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND